

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้คืนเงินยืมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปี พ.ศ. 2546 อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ดังนี้

1. การกู้ยืมเงินและการนำเงินไปใช้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ปี พ.ศ. 2546 อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. การใช้คืนเงินกู้ยืมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปี พ.ศ. 2546 อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการใช้คืนเงินกู้ยืมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปี พ.ศ. 2546 อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภออาจสามารถ จำนวน 138 กองทุน สมาชิกทั้งหมด 8,063 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 138 กองทุน สมาชิกทั้งหมด 8,063 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์จากงานวิจัยอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและการนำเงินไปใช้

ตอนที่ 3 การใช้คืนเงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอในการใช้คืนเงินกู้ยืม

สรุปผลการวิจัย

1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.18 ปี สถานภาพสมรสคู่ จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพทำนา รายได้เฉลี่ย 42,624.31 บาทต่อปี รายจ่ายของครอบครัว 30,917.13 บาทต่อปี แต่ละครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกอาศัยอยู่จริงเฉลี่ย 6 คน เป็นสมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่เฉลี่ย 3 คน และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกองทุน

2. โครงการของสมาชิกกองทุนส่วนใหญ่เป็นโครงการเลี้ยงโคและมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเป็นอาชีพเสริม และจำนวนเงินที่สมาชิกกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในปี 2546 เฉลี่ย 21,602.21 บาท

ส่วนการนำเงินกู้ยืมไปใช้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นที่น่าสังเกตว่ามีสมาชิกที่ใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยนำเงินไปเป็นค่าซื้อโทรศัพท์มือถือ และใช้จ่ายประจำวัน และกลุ่มตัวอย่าง มีรายได้จากการขายผลผลิตในการดำเนินงานโครงการ เฉลี่ย 18,320.44 บาท รายจ่ายจากการลงทุนโครงการเฉลี่ย 20,455.80 บาท และกำไรจากการลงทุนโครงการเฉลี่ย 7,287.29 บาท

3. การใช้คืนเงินกู้ยืม พบว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเฉลี่ย 6 บาทต่อปี จำนวนดอกเบี้ยที่สมาชิกแต่ละคนจ่ายคืนให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อครบรอบปีเฉลี่ย 1,474.31 บาท และจำนวนเงินที่สมาชิกคืนให้กับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ทั้งต้นและดอกเบี้ยเฉลี่ย 22,648.07 บาทต่อปี

ส่วนการคืนเงินกู้ยืมนั้น พบว่า ส่วนใหญ่คืนเงินกู้ไม่ทันตามกำหนดเวลา โดยนำเงินมาจากลูก/ญาติพี่น้องส่งมาให้ เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการกู้ยืมรายทุนนอกระบบ ดอกเบี้ยเฉลี่ย 2.42 บาทต่อเดือน และได้จากการกู้ยืมสถาบันการเงิน ดอกเบี้ยเฉลี่ย 2.47 บาทต่อเดือน โดยมีขั้นตอนการใช้คืนเงินกู้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ คณะกรรมการกองทุนนัดประชุม เพื่อตรวจสอบทะเบียนเงินกู้ จัดเตรียมเอกสารต่างๆ และกำหนดวันชำระเงินกู้ และฝ่ายประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการกองทุนจะประกาศหอกระจายข่าวให้สมาชิกกองทุนทราบถึงวันชำระเงินกู้ ก่อนกำหนดถึงกำหนดวันชำระประมาณ 1-2 สัปดาห์ ขั้นการชำระเงินกู้ เมื่อถึงกำหนดวันชำระเงินกู้ สมาชิกที่กู้เงินจะไปติดต่อขอชำระคืนเงินกู้ที่ทำการกองทุน คณะกรรมการกองทุนตรวจสอบจำนวนเงินที่ค้างชำระพร้อมดอกเบี้ยรับชำระเงินกู้ และจัดเอกสารชำระเงินกู้ให้ถูกต้อง เช่น สมุดฝากของสมาชิก ใบเสร็จรับเงินกู้และดอกเบี้ยและขึ้นประเมินผล เมื่อครบกำหนดชำระเงินกู้แล้ว คณะกรรมการกองทุนจะสรุปจำนวนสมาชิกที่ค้างชำระเงินกู้เพื่อจัดทำทะเบียนผู้ค้างชำระเงินกู้และมอบทะเบียนนั้นให้กับคณะกรรมการกองทุนฝ่ายติดตามเร่งรัดหนี้เงินกู้ต่อไป

4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าจำนวนเงินกู้ยืมน้อยเกินไป ร้อยละ 75.41 อัตราดอกเบี้ยในระดับพอดี ร้อยละ 24.59 และในระดับมากนั้น สมาชิกไม่ถือว่ามากถึงร้อยละ 0.00 และระบบเวลาคืนเงินกู้ยืมที่สมาชิกเห็นว่าเหมาะสมร้อยละ 96.96 คือ 1 ปี ส่วน 2 ปี ร้อยละ 2.76 และร้อยละ 0.28 เป็นระยะเวลา 3 ปี ขั้นตอนในการขืมโปรงใส่ร้อยละ 84.36 ไม่โปรงใส่ร้อยละ 35.64 การชำระคืน 1 วันก็ไม่สะดวกและสมาชิกค่อนข้างจะไม่พอใจ ร้อยละ 56.36 และถือว่าสะดวกถูกใจร้อยละ 43.64

อภิปรายผล

1. โครงการของสมาชิกส่วนใหญ่เป็นโครงการเลี้ยงโค โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเป็นอาชีพเสริม และจำนวนเงินที่สมาชิกกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในปี 2546 เฉลี่ย 21,602.21 บาท ส่วนการนำเงินกู้ยืมไปใช้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยนำเงินไปซื้อโทรศัพท์มือถือและใช้จ่ายประจำวัน และกลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากการขายผลผลิตในการดำเนินงานโครงการเฉลี่ย 18,320.44 บาท รายจ่ายจากการลงทุนโครงการเฉลี่ย 20,455.80 บาท และกำไรจากการลงทุนโครงการเฉลี่ย 7,287.29 บาท ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษางานของกรมพัฒนาชุมชน (2539 : 25) โดยกองทุนเพื่อแก้ไขความยากจนของชาวชนบท ได้ดำเนินงานด้านกองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของชาวชนบทตามนโยบายการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ชนบท รวมทั้งยกระดับ

คุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีพื้นที่เป้าหมาย คือ หมู่บ้านยากจนเร่งรัดพัฒนาอันดับหนึ่ง จำนวน 11,608 หมู่บ้าน ซึ่งจะใช้งบประมาณตามโครงการทั้งสิ้น 3,471 ล้านบาทและมีระยะเวลาดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2536 - 2540 พบว่า มีครัวเรือน จำนวน 32,133 ครัวเรือนกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพด้านการเกษตร จำนวน 225,676,425 บาท (ร้อยละ 84.19) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการกองทุนมีการคัดกรองโครงการต่างๆ ที่สมาชิกทุกคนเสนอมา โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมอย่างเคร่งครัด โดยทั่วไปมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านโครงการ ด้านตัวบุคคล และหลักประกัน ดังนี้ ประเภทของโครงการหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่จะนำเงินไปลงทุนว่าเป็นอาชีพอะไร ชัดกับหลักศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม หรือสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านหรือไม่ อาชีพที่สามารถกู้ไปลงทุนได้ เช่น ค้าขาย หัตถกรรม อุตสาหกรรม ปศุสัตว์ เลี้ยงสัตว์ แปรรูปผลิตภัณฑ์ อยู่ซ่อมรถ เป็นต้น ความเป็นไปได้ของโครงการที่จะขอกู้ ผู้กู้จะมีวิธีการทำอย่างไรกับโครงการ ทำกับใคร ทำเมื่อใด ทำที่ไหน ความยากง่ายในการดำเนินงาน มีโอกาสเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด วัตถุประสงค์ของโครงการ ว่ามีวงจรระยะสั้นหรือยาวอย่างไร สอดคล้องกับระยะเวลาในการชำระคืนในสัญญาหรือไม่ และวงเงินที่ขอกู้ควรมีความเหมาะสมกับโครงการ โดยพิจารณาจากเจตนาของการใช้เงิน เช่น ต้องการเอาเงินไปทำอะไร จำนวนเท่าไร ชื่อหรือลงทุนอะไรบ้าง ซึ่งไม่ควรอนุมัติกู้เกินความจำเป็นที่จะใช้ตามโครงการ (กระทรวงมหาดไทย. 2544 : 27)

2. การใช้คืนเงินกู้ยืม พบว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเฉลี่ย 6 บาทต่อปี จำนวนดอกเบี้ยที่สมาชิกแต่ละคนจ่ายคืนให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อครบรอบปีเฉลี่ย 1,474.31 บาท และจำนวนเงินที่สมาชิกคืนให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งต้นและดอกเบี้ยเฉลี่ย 22,648.07 บาทต่อปี

ส่วนการคืนเงินกู้ยืมนั้น พบว่า ส่วนใหญ่คืนเงินกู้ทันตามกำหนดเวลา โดยได้เงินมาจาก ลูก/ญาติพี่น้องส่งมาให้ ได้จากการกู้ยืมรายทูนนอกระบบดอกเบี้ยเฉลี่ย 2.42 บาทต่อเดือน และได้จากการกู้ยืมสถาบันการเงิน ดอกเบี้ยเฉลี่ย 2.47 บาทต่อเดือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการริเริ่ม เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดเวที การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน กำหนดเงื่อนไข เช่น ดอกเบี้ย การกู้ยืม การค้ำประกัน การปันผล การใช้ประโยชน์จากกองทุน การกำหนดวิธีการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประชุม ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการ เช่น การบริหาร การสนับสนุน

วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากร แรงงาน ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ
ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน เป็นต้น จึงทำให้กลายเป็นพลังกลุ่มที่
เข้มแข็ง (กระทรวงมหาดไทย, 2544 : 62)

โดยมีขั้นตอนการใช้คืนเงินกู้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการคณะกรรมการกองทุน
นัดประชุม เพื่อตรวจสอบทะเบียนเงินกู้ จัดเตรียมเอกสารต่างๆ และกำหนดวันชำระเงินกู้
และฝ่ายประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการกองทุนจะประกาศหอกระจายข่าวให้สมาชิกกองทุน
ทราบถึงวันชำระเงินกู้ ก่อนกำหนดถึงกำหนดวันชำระประมาณ 1-2 สัปดาห์ ขั้นการชำระเงินกู้
เมื่อถึงกำหนดวันชำระเงินกู้ สมาชิกที่กู้เงินจะไปติดต่อขอชำระคืนเงินกู้ ณ ที่ทำการกองทุน
คณะกรรมการกองทุนตรวจสอบจำนวนเงินที่ค้างชำระพร้อมดอกเบี้ยรับชำระเงินกู้ และจัดเอกสาร
ชำระเงินกู้ให้ถูกต้อง เช่น สมุดฝากของสมาชิก ใบเสร็จรับเงินกู้และดอกเบี้ยและขั้นประเมินผล
เมื่อครบกำหนดชำระเงินกู้แล้ว คณะกรรมการกองทุนจะสรุปจำนวนสมาชิกที่ค้างชำระเงินกู้
เพื่อจัดทำทะเบียนผู้ค้างชำระเงินกู้ และมอบทะเบียนนั้นให้กับคณะกรรมการกองทุนฝ่ายติดตาม
เร่งรัดหนี้เงินกู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

ระยะเวลาที่สั้นเกินไป อยากให้ยืดระยะเวลาเป็น 3 ปี มีเพียงร้อยละ 0.28 หรือ ทำให้
โครงการบางโครงการยังไม่ได้ผลผลิต ส่งผลให้ผู้กู้ต้องไปนำเงินจากแหล่งอื่นมาใช้เงินต้นแทน
ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ถึงช่วงเวลาการจำหน่าย ปัญหาการอนุมัติเงินทุนไม่เพียงพอ
กับการลงทุน ปัญหาผลประกอบการขาดทุน ปัญหาขั้นตอนที่ธนาคารอนุมัติเงินกู้ล่าช้า และปัญหา
หนี้ซ้ำซากจากการยืมเงินนอกระบบ ส่วนข้อเสนอแนะที่พบ คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า
จำนวนเงินกู้ยืมไม่ควรต่ำกว่ารายละ 30,000 บาท อัตราดอกเบี้ยไม่ควรเกินร้อยละ 3 ระยะเวลา
ยืมเงินที่เหมาะสมควรเป็น 5 ปี และการรับเงินกู้ควรให้คณะกรรมการกองทุนนำมาจ่ายที่กองทุน
หมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของกรมพัฒนาชุมชน (2536 : 25) ที่ได้ตั้งข้อสังเกตจาก
การรายงานผลการดำเนินงานดังกล่าวประจำปี 2546 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาเริ่มต้น พบว่า ยังมี
เงินทุนเหลือจ่ายที่ยังไม่ได้กู้ยืมอีกเป็นจำนวนมาก เป็นต้นว่า การอนุมัติเงินงบประมาณล่าช้า
ครัวเรือนยากจน กรรมการ คณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่บางส่วนยังไม่เข้าใจในการปฏิบัติงาน
และระเบียบข้อปฏิบัติบางข้อถือว่าปฏิบัติได้ยาก เช่น การจ่ายเงินเป็นเช็คเงินสด หรือครัวเรือนที่

ยากจนไม่มีโอกาสกู้ยืมเพราะกรรมการบางส่วนหรือบางหมู่บ้านกลัวการเรียกเก็บยาก จึงไม่อนุมัติเงินกู้ยืม ในบางกรณีหรือหลายกรณีผู้กู้ยืมใช้เงินผิดประเภท ซึ่งส่วนใหญ่จะซื้อรถมอเตอร์ไซค์และโทรศัพท์มือถือหรืออื่นๆ นอกเหนือจากโครงการเสนอกู้และมีข้อเสนอแนะโดยปรับปรุงระเบียบข้อบังคับทั้งในระดับนโยบายและระดับผู้ปฏิบัติเพื่อให้คล่องตัวในการปฏิบัติและให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด ควรมีการประสานสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการและระดับเครือข่าย เพื่อทำความเข้าใจและตกลงในประเด็นปัญหาบางกรณีเพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน ควรให้หน่วยงานของรัฐส่งเสริมอาชีพให้ชุมชนอย่างจริงจัง และเปิดตลาดให้กว้าง เพื่อผลผลิตที่จะตามมา และมีการวางแผนการตลาดเพื่ออนาคต เพราะในความเป็นจริงประชาชนมิใช่เกษตรกรแต่เป็นเกษตรกรโดยอาชีพ คณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผลควรทราบข้อมูลอันเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไปและควรจัดประชุมสัมมนาร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ของคณะกรรมการในระดับตำบลหรือในระดับอำเภอเพื่อลดปัญหาในการบริหารจัดการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาการนำการประเมินภายในมาใช้กับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาการดำเนินงานกองทุนให้ผลประโยชน์เป็นของประชาชนและเพื่อประชาชน
- 2.2 ควรมีการสังเคราะห์องค์ความรู้จากกองทุนที่ประสบความสำเร็จ จากความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลหรือองค์กร (Tacit Knowledge) มาเป็นความรู้ในตำรา (Explicit Knowledge) ให้คนทั่วไปได้นำไปศึกษาต่อไป
- 2.3 ควรมีการประเมินเชิงลึกเพื่อศึกษาการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านว่าช่วยแก้ปัญหาให้กับประชาชนได้จริงหรือไม่ หรือเพิ่มปัญหาให้กับประชาชน
- 2.4 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในกองทุนที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ไปทดลองใช้